

WETLIVONIA

– Ühtlustatud piiriülene kaitsekorraldus ja seire Põhja-Liivi kaitsealadel kui tugi kohalikele arengule.

Põhja-Liivimaa on tuntud oma mitmekesise looduse poolest; lisaks kaunile randadele ja niitudele leiab siit ulatuslikke metsamassive, puutumata soid. Väärtuste säilitamiseks on kehtestatud erinevaid kaitseeržiime, nii võib leida Põhja-Liivimaalt looduskaitsealasid, Ramsari alasid, Natura 2000 linnu- ja loodushoiualasid, tähtsaid linnualasid, biosfäärikaitseala, vääriselupaiku ja püsilupaiku liikide kaitseks. Põhja-Liivi loodusväärtuste tuumala moodustab Eesti-Läti piiril paiknev rahvusvahelise tähtsusega märgala kompleks, kuhu kuuluvad Nigula, Sookuninga ja Ziemelu Purvi (Põhja sood) looduskaitsealad.

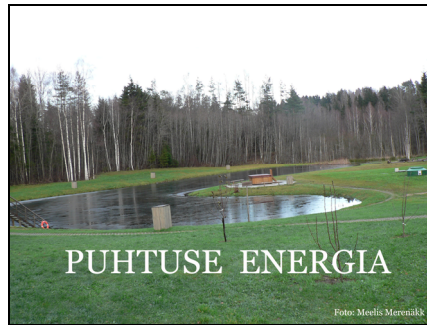
Põhja-Liivimaal on juba väga paljude piiriüleste tegevuste jaoks leitud raha erinevatest fondidest ja EL programmidest. Kümme aastat koostööd Eesti ja Läti kaitsealade vahel on järjest enam kaasanud kohalikke huvigruppe ja nii ongi praeguseks lisandunud looduskaitsealadesse projektidesse ka sotsiaalne ja kultuuriline aspekt. 2006. aasta kevadel lõppenud projekti tulemusena valmis „Piiriülene Põhja-Liivi kaitse- ja kasutuskorralduskava“, mis andis üldised suunised piirkonna looduskaitse edasiseks korraldamiseks ja arenguks. Praegu käimas olev piiriülene WETLIVONIA projekt, pikema nimega „Ühtlustatud piiriülene kaitsekorraldus ja seire Põhja-Liivi kaitsealadel kui tugi kohalikele arengule“, ongi ellu kutsunud kasutuskorraldus- kava rakendamiseks. Projekti partneriteks on Häädemeeste Vallavalitsus ja Põhja-Vidzeme Biosfäärikaitseala ning seda rahastatakse Keskkonnaministeeriumi ning Siseministeeriumi toetusel Euroopa Ühenduse algatuse Balti mere regiooni INTERREG III B naabruseprogrammist.

Lisaks partneritele on projektiga tihedalt seotud ka Riikliku Looduskaitsekeskuse Pärnu-Viljandi regiooni, kelle eestvedamisel projekt ka alguse sai.

Projekti ellu viimiseks on loodud projekti korraldustoimkond ja projekti juhtkomitee. Projekti korraldustoimkond kuuluvad projekti partnerite esindajad. Juhtkomiteesse kuuluvad keskkonnaministeeriumite, kohalike omavalitsuste ja projekti partnerite esindajad. Projekt kestab 2006 aprillist kuni 2007 aasta lõpuni, kokku 21 kuud. Projekti kogueelarve on 632 328 EUR (9,89 miljonit krooni), sellest Eesti poolne kaasfinantseering on 106 700 EUR (1,66 miljonit krooni), 75% eelarvest katab Euroopa Liit, Euroopa Regionaalarengu Fondist.

Projekti eesmärgid:

- Kaitsealade ja kohalike omavalitsuste omavaheline piiriülese koostöö toetamine Põhja-Liivi väärtuslike elupaikade (looduskaitsealad, Ramsari alad, Natura alad) kaitse korraldamisel.
- Kohaliku infrastruktuuri planeerimine (tee ehituse planeering, külastusalade

detailplaneeringud, metsloomade turvakodu ehitusprojekt).

- Salaca jõe vee elupaikade taastamine ja ökoturismi propageerimine Salaca jõel.
- Piiriüleste ühtse seire süsteemi välja arendamine piiriülel Ramsari alal (rahvusvahelise tähtsusega märgala).
- Nigula seire- ja uurimiskeskuse ehitamine ja seireseadmetega varustamine, tagamaks paremad tingimused teadus- ja uurimistööks Põhja-Liivi kaitsealadel.

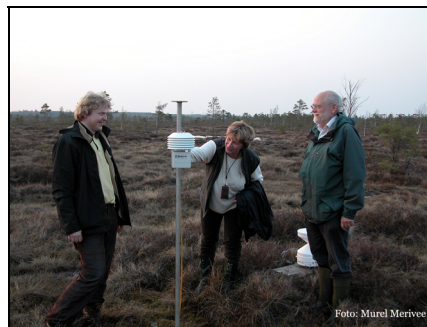
Praegu on projekt kestnud juba aasta ja nii võib juba lisaks projekti eesmärkidele rääkida ka tehtust. Salatsi jõel on taastatud hulgaliselt elupaiku, Nigula keskuses käib hoogne ehitustöö ja suveks valmiv seire- ja uurimiskeskus saad hiljuti püsti sarikad, alustatud on külastusalade planeerimist ning metsloomade taastuskeskuse projekteerimist ja Piiriüleste ramsarialade seirekaval on valminud tööversioon. Kuna üks oluline projekti osa on arendada piiriüleste huvigruppide paremat infovahetust, on toimunud mitmeid piiriülesteid seminare ning projekti töörühmade nõupidamisi.

Projekti tegevuste kohta saab täiendavat infot kodulehel: <http://wetlivonia.north-livonia.org/> Häädemeeste Vallavalitsuses tegeleb projektiga projektijuht Anneli Roosalu.

Infot projekti kohta saab telefonil 53440057 või e-maili aadressil: anneli.roosalu@nigula.ee.

Murel Merivee

Riikliku Looduskaitsekeskuse Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist

Teadlased Nigula rabas

TULGE TALGUTELE!

Teeme Häädemeeste aleviku männikud prahist puhtaks!

Koguneme 12. mail kell 10 Häädemeeste bussijaama juurde. Lõunaks saab talgusuppi ja pärast tööd ka sauna.

Kaasa võtta töökindad ja hea tuju!

RANNARAHVA SELJA TAGA

Möödunud aastal tellis Häädemeeste vallavalitsus ERDF projekti „Luitemaa LK kaitsekorralduskava rakendamise I etapp“ raames Mati Koselt Muhuküla ja Piirumi hoolduspiirkonna rannaniitude HOOLDUS-KAVA 2007 – 2011. Nagu võib kavade koostaja eessõnast lugeda, tehti need „eesmärgiga koostada tegevusjuhised Luitemaa Looduskaitseala pool-looduslike kooslustega rannaniitude hooldamiseks. Hooldustegevuse planeerimisel lähtuti kaitseala kaitse-eesmärkidest, kaitset korraldavatest seadusandlikest regulatsioonidest, Luitemaa- ja kaitstavate liikide kaitsekorralduskavadest, senise hooldustegevuse- ja liikide ning koosluste seire tulemustest ning hoolduskavade koostamise teoreetilise lähtealusena Häädemeeste valla tellimisel koostatud vastavast alusdokumendist (Luitemaa looduskaitseala rannaniitude hooldustööde korraldamise alused: teoreetiline lähtematerjal rannaniitude hoolduskavade koostamiseks: <http://www.haademeeste.ee/index.php?menuID=75>).

HOOLDUSKAVADE ülesandeks on anda detailsed juhised käsitlevate alade pool-looduslike koosluste hooldamise ning teiste alade kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste korraldamiseks. Kavade on mõeldud kasutamiseks lähtematerjalina Luitemaa Looduskaitseala valitsejale ja looduskaitse korraldajale ning teistele vastavate tegevustega seotud asutustele ja isikutele.”

Ootamatul kombel jäeti aga selle looduskaitsealade ja keskkonna-alaselt kahtlemata väga vajalike kavade koostamisel kõrvale kohalikud elanikud, kellele maadel see kõik peaks nagu toimima hakkama!

Seda jahmatavamad on kavades poetatud mõtted kinnistute piiride korrastamisest: „Jmselt oleks kõige otstarbekam eraomanikelt omandada riigile vastavad kinnistud ja liita juba olemasoleva riigimaaga ühtseks loogiliseks tervikuks.” (!?) Sama tõsiselt teevad ka projekteeritud karjatarade soovitatavad paigutused, mis ei arvesta olemasolevate

Järg põrde!

Algus lk. 1

kinnistute piire. Samuti oleks olnud kena kõre taasasutamiseks vajalike kudemistiikide asukohtade planeerimisel pisutki nõu pidada maomanikega... Veel võib kavadest välja lugeda muidki kohalikku rahvast riivavaid märkusi. Kõige selle tulemusena sõnastasime oma 21. aprilli koosolekul alljärgneva arupärimise:

Arupärimine Mati Koselt ja Häädemeeste vallavalitsuselt rannaniitude hoolduskavade kohta.

1. Miks Häädemeeste Vallavalitsus ei pidanud Lüttemaa LK rannaniitude hoolduskavade koostamise käigus läbirääkimisi kohalike külaelanikega, kellele elu-olu need otseselt puudutavad?
2. Miks ei võimaldatud pärast looduskavade valmimist nende avalikku arutelu?
3. Mispärast pandi avaliku arutluseta hoolduskavad internetti (valla kodulehele) ilma Pärnumaa Keskkonnateenistuse nõusolekuta?
4. Miks Muhuküla hooldekavas laimati avalikult Raiesmaa talu, kus ei võimaldatavat juurdepääsu vaatlustornile?! Nõuame Mati Koselt ja Vallavalitsuselt avalikku vabandamist meie lehe mainumbris (või ajalehe „Koduvald“ veergudel). Vabanduse tekst palume saata 15. maiks meie ajalehe „Roheline Häädemeeste“ meiliaadressile.
5. Millal toimub lõppude-lõpuks Muhuküla ja Piirumi rannaniitude hoolduskavade avalik arutelu?

Vastus arupärimisele palume saata 15. maiks meie ajalehe „Roheline Häädemeeste“ meiliaadressile rohelineleht@gmail.com.

Kokkuvõtvalt võiks seda juhtumist kommenteerida Vana-Hiina vanasõnaga: „Mis toimub ülal, see ka all.“ Seesama seaduseta rahvaga suhtlemisel ja alamatega arvestamisel, mis on meil maad võtnud Toompeal (st. ülal), on nüüd normiks saanud kahjuks ka juba valdades (st. all). Loodame siiski, et tarkus tuleb tasapisi meie poolt „kutsutute ja seatute“ peadesse...

Häädemeeste rohelised

Foto: Murel Merivee

SEHKENDAMISEST JA LOBISEMISEST

Nii väikese riigi puhul, nagu on seda Eesti, tuleb ikka ja jälle rääkida rahva allesjäamisest. Ning ajalooline kogemus kõneleb meile, et muutuvus maailmas kindlustab püsimise ja toimetuleku eelkõige hea haridus. Õigem on öelda muidugi et HARITUS – see väärtuslik tarkuse osa, mis jääb järele, kui õpitu on ununenud.

Praegu jätkub aga Eestis postkommunistliku mõtlemise nn. sihituse skisofreenia (st. elamise eesmärgitus), kus lahendamata meie aastast aastasse kuhjunud haridusküsimusi, ei saa me rääkida ka selle ravimisest.

Kõrgel tasandil haridusametnike seas on juba hulga aastaid liikunud ideed, et Eesti haridussüsteem peab moderniseerumiseks valima mingi välismaise (lääne) mudeli. Huvitav, miks me ei taha tänaseni teadvustada tõsiasi, et peaksime valima hoopiski EESTI OMA MUDELI!? Selle malli, millele pani aluse juba Johannes Käis (1885–1950)!? Sest ei ole vist midagi aktuaalsemat tema pedagoogilisest põhimõttest – õppekavast ei tohi kõrvale jääda ükski tähtsam kultuuriala. Küsimegi siis siinkohal, mis on meie, eestlaste, tähtsamad kultuurialad? Millal põhineb eestlus ja **eestluse elujõud**? Käisi pedagoogikas oli aukohal **ÜLDÕPETUSE KODU- ja LOODUSLOOLISUS**. Me oleme püsinud **omakultuurisel omanäolisusel**, mis põhineb just nimelt nendel osapooltel. Hoidku taevas meid selle eest, et hakkame eurooplaseks saamise nimel end europeenrahaks vahetama! Vaatame, mida on öelnud poola kirjanik Witold Gombrowitz (1904–1969) oma päevikus “Päevaraamat 1953–56”:

“Üks meie kultuuri suurtest probleemidest on vastandumine Euroopale. Me pole tõeline Euroopa rahvas senikaua, kuni me Euroopast ei eristu – sest euroopalikkus ei seisne Euroopaga ühtesulamisest, vaid selles, et olla osakeseks temast – spetsiifiliseks osaks, mida ei saa mitte millegi teisega asendada. Ning seega: ainult vastandumine Euroopale, mis on meid loonud, võib aidata kaasa, et lõppede lõpuks me kellekski saaksime... omaeneste elus.”

Seda ütles ta oma rahvale. Kas mitte aga ei kehti see suurepäraselt ka Eesti ja eestlaste kohta?

Vahemärkus: “Et meie – eestlased – veel natuke teistsugused eurooplased oleme, võib näha lennukiga sõites inimesi vaadates. Eurooplased tellivad karastusjooke ja loevad raamatuid. Eestlased tellivad veini või konjakit ja loevad ajalehti.” (Erki Nool – PM 19. 05. 2004)

Peaksime nüüd vaatlema harituse puudumise ning rehepapluse süvenemist edendava hariduspuudulikkuse tagamaid.

Seda kõike toetab jätkuvat kommunistlikku moraalitust soodustav postmodernistlik katkestuste kultuur, mille märgiks on kasvatusteaduste doktori Tiiu Kuurme sõnul “tulijad eikuskilt ja jälrelhüüdata kaduvikku haihtuvad kultuurivaldkonnad, mõttesuunad, koolkonnad, mõisted.” Kommunistlikus lähimenevikus **tegelikku valitsemist** teostanud parteile ja valitsusele alati jah-ütlev kollaboraatorite seltskond **on suutnud ülihästi kaasajastuda**, moodustades enda ümber ja õpetades (võimu säilitamise nimel!) välja täiesti uue klassi – SEHKENDAJAD (vt. joonist „Roheline Häädemeeste“ nr.2). Nende läbi on “sehkendamisest saanud norm, voli ja elustiil.” Ja laseme Tiiu Kuurmel selgitada lõpuni selle kommunistliku pseudoetika järjepidevust

tõestava moraalitu nähtuse olemuse (PM 18. 05. 2005):

“Liberaalne postmodernne, hajuvate piiride aeg on laiendanud sehkendajate maailma seninägematutesse mõõtmetesse. Ajaloolistes vapustustes karastunud põlvkond on taasiseseisvunud EL-i astunud Ida-Euroopa maades **taas silmitsi** enneolematuga – asjade sisu ja laad ning selle tundmine on argipraktikas minetamas igasugust tähendust. See on peaaegu täielikult asendumas protseduurireeglitega.

Sisule jääb veel üks funktsioon – olla näidiku ühikuks: läbitud x tundi koolitust, avaldatud n artiklit cc kategooria ajakirjas, väljastatud n+1 diplomit. Vaidlused teadmisest ja tõest ning väimustus mõtte ilu üle tuunduvad maad võtnud mentaalsuses kohatu naljategemisena. Sehkendajate maailma kõneaineks on suhted (ja sellega seonduv **võim** ning **valitsemine!**)./---/

Sehkendajate maailm paiskab esile uusi hästi sissetoovaid ameteid, nagu projektikirjutajad, määndzerid, müügiagendid, projektijuhid, suhtekorraldajad. Nende ametite ühiseks jooneks on, et nad eeldavad protseduurilist, mitte sisulist teadmist. Kui tegija lahku, ei jää temast nime ega jälge (ega vastutust tehtu eest!)/---/

Juhtiv positsioon ei seondu enam vastutusega, otsuste mõistlikkuse järele ei küsita ning vastaspoole argumentatsioon pole kuuldavõtmiseks, olgu see kui tahes põhjendatud. Sest kõike on asunud määrama vastutusvaba võim. Juhtimiskoolituste minev teema on ebanugavast töötajast lahtisaamine (!)/---/

Andumus rühmale välistab küsimised, kahtlemised ja kriitika, sest tegelikult on inimene ükski ja tagalata. Me elame üksildaste indiviidide ühiskonnas./---/ Sellise ühiskonna alalhoidmine on kellelegi väga kasulik. Piirideta postmodernism on teinud lahti piirid piiritule rumalusele.

Teadjaid emaldatakse otsustamisprotsessidest ja komisjonidest: teadus ja teadlased saavad nii amet- kui ühiskondlikke signaale – teie jutt ei maksa midagi. Sest otsustamisprotsesside ligi aitab mitte asjatundjatarkus, vaid **mänguri** (!) osavus./---/

Sehkendajate ühiskonna põlistab avalik ootus. Sehkendajast ei oodata, et ta mõtleks oma ametkonna missioonile tõsimeelselt, või et talle teeks muret Eesti rahvaarv, kui haritud perekonnad rakendust leidmata mujale siirduvad./---/

Suur dressuur on kurja juur, ütleb prohvetist poeet Alliksaar ja põhjust on sügavalt sisse vaadata KOOLI, mis niisugust ilmakorda (loe: sehkendajate võimu) taastoodab.

Kaduvvähe on meie õpetamistraditsioonis seda, mis inspireeriks tegelema enesega, tõega, oma tunnete mõistmisega, olemise mõttega ja oleva mõtestamisega. Ka puudub see, kellele teine (inimene) ja ta olemine korda läheks. Punktilugejatele ning keskmiste arvutajatele teiste olemine korda ei lähe.

Sisude tähendustest tühenemine algab siin, sest maailmatarkuse sisudest saab müügiartikkel, millega ostetakse hindide ehk staatust ja positsiooni. Et tegelik elu kõigi oma sehkendamistega just neid hindideid, mitte aga kooliainete tarkust küsib, sellest saavad lapsed õige ruttu aru. “

Vahemärkus: “Neile, kes firmariideid ei kannu, öeldakse vuffelmees ja Kadaka turu naik.” (Tallinna õpilane Kaarel Piiraja – EPL 31. 05. 2000)

Sama ehmatavalt mõjub ka sotsiaalteadlase Voldemar Tomuski tõdemus, et "eesti kõrgharidus on massiharidus selle kõige halvemas mõttes, kus piüütakse väike raha vähese vaevaga vahetada suure hiipe vastu sotsiaalsel redelil. **Tulemus on see, et kõik valetavad kõigile konnatiigi mõõtu sotsiaalses koosluses ja kiidavad oma tarkust, millest kellelgi sooja ega külna pole.**" (!)

Põhjusti peame ikka ja jälle otsima oma minevikust. Ajakirjanik Anvar Samost on öelnud (PM 12. 09. 2005):

"Eesti ei ole teinud lõpparvet meid enam kui 50 aastat muserdanud okupatsiooniga. Elame iga päev keskkonnas, mida ilmestavad nii materiaalsed kui sotsiaalsed märgid minevikust. Nõukogude võim /--/ elab edasi risustatud maastikus, linnapildis ja ennekõike inimeste teadvuses, moraalil, väärtushinnangutes.

Nõukogude okupatsiooni kõige rängem pärand on moraalne laostumine, **lõpmatu eetiline relativism.**

Eesti võiks olla tuntud kui esimene Nõukogude Liidu poolt okupeeritud riik, kus minevikule on antud laialiaulalik, selge, ühiskonda puhastav hinnang. Kus ei varastata. Eesmärgiks sallimatus varastamise, petmise ja ringkäenduse suhtes."

Ja rahvastikuteadlane, emeritprofessor Ene-Margit Tiit täiendab teda (PM 02. 11. 2005):

"Selleks, et jääda ise ellu ja lapsi aidata, õpetas õpetaja (nõukogude) koolis oma õpilasi sisuliselt kahekeelseteks. Kodud ja väikesed sõpruskonnad hoidsid oma mõtteid saladuses. Kõik olid harjunud oma tegelikke mõtteid varjama, ütleva asju "nii nagu peab".

Vahetuks pärandiks totalitaarsest ühiskonnast (kus sõnades räägiti kõigi võrdsusest) on ka osa inimeste arvamus, et neile on rohkem lubatud kui teistele. Selliseid nähtusi peaks kammisema eetika ja moraal. Kuid missugune?

Talupojähiskonnas valitses kristlik moraal, ja kuigi eesti talupoeg ei olnud väga virk kirikuskäija ja mõnikord pidas igaks juhaks silmas ka paganaajast pärit kombeid, kuulusid Piibli kümme käsku täitmisele.

Nõukogude ajal ütles kooliõpetaja lastele, et kirikus käimine on paha, Piibel on muinasjuttude kogu ja elu aluseks on kommunismiehitaja moraalkoodeks. Missugust eetikat ja moraalil õpetatakse tänapäeva Eestis?

Ometi tekib küsimus, kas üldse jõuab lasteni muu moraal kui reklaamitav tarbimiskultus – osta, tarbi, söö ja salene, kuluta enese välimusele.

Eesti riik ja ühiskond on pigem nõrk laps, sest meid on vähe, ja sellepärast on lastehaigused meile ohtlikumad kui suurematele."

Hiljuti Oxfordi lõpetanud antropoloogidoktor Aet Annist on avaldanud alljärgnevat tähelepanekuid (EE 27. 10. 2005):

- ✘ Esimest korda pika ajaloo vältel saame Eestis rääkida suurest lõhest vaeste ja rikaste vahel.
- ✘ Viimase tosina aasta jooksul on sattunud vastuollu eestlasele omane võrdsuskultuur ning majandus – Eesti tingimustes **ebavõrdsust** (!) edu võtmeks pidav majandus.
- ✘ **Paljudele ettevõtetele on edu valem leida juhitavad, kel kabjad all ja kes lasevad end vabatahtlikult ära rautada, et enam pastaldegaga muret ei oleks.**
- ✘ Mõtetu on rääkida väikesest iibest, kui me ei suuda hoolitseda isegi sündinud inimeste eest. Et ka need, kes kasvanud ja koolis käinud, ei pudeneks ühiskonna põhjakihti.

✘ Eesti oma austatud eliit on läbi aegade olnud haritlaskond. Ülejäanud eliidi esindajad on olnud kollaborandid – kupjad, kiltrid, aidamehed, parteilased...

Kõike eespool loetut võib võtta kui nn. "teateid tegelikkusest", mis peaksid veenma ka kõige sinisilmsemaid optimiste Eestimaa (haridus)probleemide tõsidusest. Saame siit teha vaid ühe järelduse – meie vaimse eliidi ja haridussüsteemi ees seisavad kiired ning üliolulised ülesanded. Me peame uuesti sõnastama eestlase arhetüübi (algkuju), oma **uue talupojamõistuse**. Seda selleks, et asjastunud ja bürokraatlikku kuulekust õpetav EL ei saaks meid oma majanduslike peibutistega ära osta, kasumeres ära uputada! Ja siinkohal ei tohi kindlasti unustada tähtsat komponenti meie senises arhetüübis – nimelt oleme olnud **meditatiivne rahvas**, kes ei lobe, vaid on enamasti enesestõmbunud VAIKIA.

Võiksimegi mõtiskleda, mis on siis siin iga aastaga üha hoogustav LOBISEMISKULTUUR.

Kui Soome astus EL-i ja nende ärimehed suundusid Lääne-Euroopasse ärrereise tegema, tabasid neid sageli ebaõnnestumised. Ja seda eelkõige seetõttu, et nad ei osanud äripartneritega sissejuhatavalt tühjust-tühjust lobiseda. Et asja parandada, hakati nendega Soomes massiliselt läbi viima "small talking"-i kursuseid!... Kui valuliselt sarnast protsessi on läbi elanud eestlased, seda pole ilmselt mitte keegi senini veel uurinud. Kahlemata on see kohtumine lobisemist väärtustava Läänega olnud meie jaoks küllaltki tõsine kultuurišokk. Kuidas kohaneda kommunikatiivse lääne kultuuriga, **mis moodi säilitada endas rahvusliku mõlemise identiteeti kindlustanud meditatiivsust** – nendele väga tähtsatele küsimustele peaksid koolil ja kodul aitamata oma laste tarvis vastuseid otsida nii meie teadlased kui ka filosoofid. **Ilmselt saab siin otsustavaks oskus olla ja jääda sidemetesse sünnimaa loodusega, kodukohaga.** Eriti tuleb kaaluda, **milliseid ohte** sisaldab Eesti jaoks oma ajalooliselt väljakujunenud meditatiivse mentaalsuse (loe: vaikimise) (väik)kiire väljavahetamine kommunikatiivse (loe: lobisemise) vastu. Probleem on muutumas maailmas kaasa muutumises ja rahvana püsimajäämises. Kuid kas ikka peame keset neid muutusi ilmtingimata olema "nii nagu kõik teised"? Paraku ei suuda meid aidata ka meeleheitliku alternatiivina tekkinud nn. idamaise mõtleva seltskonnad (bahai, krišnaiidi, jmt.) – kohalike "gurude" ettevõtmisel. Tegemist on oma loomulikus keskkonnast väljarebitud mõtteviisi kunstliku siirdamisega sünnisse traditsiooni. Lääne kultuuriruum pakub aga näiteks hoopiski võlumavat ahvatlust – saada inglise keelt kõnelevaks **kosmopoliidiks** (loe: rahvust ja sünnimaad unustavaks maailmakodanikuks).

Vahemärkus: "Vümased 15 aastat toimub Eestis põliselanike senise ümberrahvustamise asemel nende märkamatu denatsionaliseerimine. Meist ei taheta teha enam sakslasi või venelasi, vaid eurooplasi – rahvuslikus, kultuurilises ja religioosses mõttes umbisikuliselt kosmopoliite." (Alvar Loog – Sirp 22. 09. 2006)

Sellise salakavala ideoloogiaga ahvatletakse siit luhkuma eelkõige meie noori. Sageli lõpeb sarnane „maailmaavastamine“ aga haleda hulkuruse, haiguste ja kuritegevusega.

Tiit Merenäkk
luuletaja ja filosoof

MAHAVAIKITUD RIIGIKONTROLLIST

Häädeemeste vallavolikogu arutas oma 21. märtsil toimunud korralisel istungil möödunud aasta lõpul riigikontrolli poolt läbiviidud auditit „**Häädeemeste valla sisekontrollisüsteemi ja raamatupidamise korraldus ning majandustehingute seaduslikkus aastatel 2004 ja 2005**“ ning selle kontrolliaruannet (09.01.2007). Nagu nähtub istungi protokollist, selle **sisulist** arutelu ei toimunud ja **kriitilist** otsust vastu ei võetud. Siinkohal tsiteerime volikogu komisjonide lõppseisukohti:

A. Koop – *Arengu- ja planeeringukomisjon tahtlikku seaduse eiramist ei näinud ja loeme teema ammendatuks.*

R. Pruul – *Haridus- ja kultuurikomisjon on saanud vastuseid vallavanema käest ja ka volikogu vastustest lähtudes leidsime, et kõik, mis võimalik, on tehtud.*

M. Ruul – *Revisjonikomisjon on saanud vastuseid vallavanema ja pearaamatupidaja käest. Revisjonikomisjon vigu ei leidnud.*

Eriti ilmekalt peaks mõjuma viimane, lapsemeelselt süüdimatu lause. Siinkohal tasub vaid järgmisel leheküljel heita pilk Riigikontrolli poolt revisjonikomisjoni puudusi puudutavatele märkustele!

Vallavolikogu sõnastas kahekuulise hilinemisega järgmise otsuse: **Võtta esitatud informatsioon teadmiseks** (!?)

Et vallakodanikud saaksid pisutki aimu kontrolliaruande sisust, oleks vajalik tutvuda mõningate mõtlemapanevate punktidega nimetatud dokumendist.

Kõigepealt infot Häädeemeste vallast, millest mõndagi nii mõnigi ehk ei tea.

Häädeemeste Vallavalitsusel on 14 hallatavat asutust: Häädeemeste Lasteaed "Naerukajakas", Kabli Lasteaed-Algkool, Häädeemeste Muusikakool, Metsapöole Põhikool, Häädeemeste Keskkool, Häädeemeste Raamatukogu, Massiaru Raamatukogu, Treimani Rahvamaja, Kabli Raamatukogu, Treimani Raamatukogu, Häädeemeste Sotsiaalkeskus, Häädeemeste Spordikeskus, Häädeemeste Huvikeskus ja Massiaru Algkool. Lisaks hallatavatele asutustele omab Häädeemeste Vallavalitsus 100% osalust kommunaalmajandusega tegelevas ASis Häädeemeste VK ning on asutajaliige SAs Luitemaa, mis tegeleb Luitemaa Looduskaitseala arendamisega.

Häädeemeste valla tulubaasist moodustasid 2004.–2005. a 50–60% erinevad toetused, 35–40% maksutulud ning ca 5% tulud kaupade ja teenuste müügist. See on üsna sarnane Eesti keskmise vallalinna tulubaasiga. Ka maksutulud ühe elaniku kohta (2005. a ca 3900 krooni) asetavad Häädeemeste valla ühele tasemele keskmiste kohaliku omavalitsuse üksustega Eestis.

Häädeemeste valla olulisematest finantsandmetest annab ülevaate alljärgnev tabel:

Eelarve täitmine	2005
Tulud	37 034 531
Kulud	41 731 998
Üle-/puudu jääk	-4 697 467
Finantseerimistehingud	4 697 467
BILANSS	
Varad, sh	36 969 563
käibevara	2 424 616
põhivara	34 544 947

Alljärgnevalt avalikustame siis huvitavamad „juhtumid” meie vallas toimunud.

1. Riigikontroll tuvastas auditeerimisel, et Häädemeeste vallas on nõrk eelarvedistsipliin, mille tõenduseks on vallaeelarves kinnitatud kulude ületamine nii 2004. kui ka 2005. aastal. **Näiteks 2005. a ületasid eelarveaasta kogukulud kinnitatud eelarvet 750 768 krooni võrra ning üksikute kulukirjete osas 28 juhul.** Keskmine summa, millega kinnitatud eelarvet üksikute kulukirjete osas ületati, oli 2004. a ca 60 000 ja 2005. a ca 440 000 krooni.
2. Auditeerimisel selgus, et Häädemeeste Vallavalikogu revisjonikomisjon on auditeeritud perioodil andnud hinnangu Häädemeeste valla majandusaasta aruandele, kontrollinud eelarve täitmist, vallavalitsuse kütusekulusid ning valla allasutuste sidekulusid. Võrreldes loetletud tegevusi kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega revisjonikomisjonile antud kontrollivõimalustega, tuleb tõdeda, et auditeeritud perioodil on nendest kasutatud vaid väga väikest osa. Riigikontroll ei tuvastanud, et revisjonikomisjon oleks kontrollinud **volikogu määruste ja otsuste järgimist, valla ametiasutuste raamatupidamise õigsust, valla tulude tähtaegset sissenõudmist ja arullevõtmist, valla sõlmitud lepingute täitmist ning vallavalitsuse ja selle allasutuste tegevuse seaduslikkust ja otstarbekust.** Samuti puudus Häädemeeste Vallavalikogu revisjonikomisjonil auditeeritud perioodil tööplan, millele oma tegevuses toetuda, ning see viitab revisjonikomisjoni tegevuse vähesele planeeritusele.
3. **Häädemeeste vallas puuduvad selgelt formuleeritud reeglid ning efektiivne kontroll vallavanema käsutuses oleva krediitkaardi kasutuse üle.** Auditeerimisel ilmnes, et krediitkaardi kasutaja esitab kaardiga makstud ostude kohta kuluaruandeid ebareeglipäraselt ning kohati pika ajalise nihkega.
4. Riigikontroll tuvastas, et Häädemeeste valla veebilehel avalikustatud dokumendiregister ei sisalda kogu avalikustamisele kuuluvat teavet. **Nimelt ei ole selles avaliku teabe seaduse kohaselt avalikustatud informatsiooni valla sõlmitud lepingute kohta, samuti kogu teavet valla õigusaktidest.**
5. Registreerimata on 2005.a Hansapangaga sõlmitud laenulepinguid, millega Häädemeeste vald võttis auditeeritud perioodil endale ca 8 miljoni krooni ulatuses kohustusi.
6. Auditeeritud perioodil on tehtud materiaalse põhivara inventuur üksnes 2004. a. **2005.a on inventeeritud vaid väheväärtuslikku vara, kuigi Häädemeeste Vallavalitsuse vastav korraldus kohustas inventeerimiskomisjoni inventeerima ka põhivara.** Materiaalne põhivara moodustab bilansilises väärtuses enamiku Häädemeeste valla varadest ning võimalikud muutused selle varakogumi väärtuses avaldavad olulist mõju ka Häädemeeste valla finantsseisule.
7. Bioloogiliste varadena kajastusid Häädemeeste valla 2005.a bilansis lambad soetusmaksumus 75 000 krooni.
8. Häädemeeste vallas ei hinnata põhivaraobjektiarendustel põhivaraobjekti järelejäädud kasuliku eluea õigsust ega korrigeerita selle amortisatsiooniarvestust.
9. Riigikontroll tuvastas puudusi ka materiaalse põhivaraga seotud majandustehingute õiguspärasuses, millest äramärkimist väärrib siinkohal vastuolu riigihangete seadusega. Nimelt

on Häädemeeste vallas 2004. a juulikuus sõlmitud riigihanke menetlust korraldamata hankeleping ASiga Metos Häädemeeste Keskkooli söökla köögiseadmete tarneks summas 563 626 krooni. **Riigihangete seaduse kohaselt on asjade ostmisel riigihanke piirmääraks 300 000 krooni, selle ületamisel tuleb korraldada hankemenetlus,** järgides riigihanke menetlusnorme. Samuti ei ole mitmel juhul järgitud riigihangete seaduses sätestatud nõuet esitada riigihangete ametile riigihanke-deklaratsioon, kui soetatakse üle 100 000 krooni maksvat vara. Auditeeritud perioodil on jäänud deklaratsioonid esitamata näiteks Falconett Metall OÜ-lt 2005. a Häädemeeste Keskkooli kappide soetamise kohta summas 171 961 krooni ja OÜ Baum poolt 2004. a Häädemeeste Keskkoolis tehtud remonditööde kohta summas 634 516 krooni.

10. Auditeerimisel selgus, et Häädemeeste vald ei järgi osa sihtfinantseeringute kajastamisel riigi raamatupidamise üldeeskirjas ning Raamatupidamise Toimkonna juhendites sätestatud arvestuspõhimõtteid. Näiteks on 2005. a Luitemaa tormikahjude likvideerimiseks saadud toetussumma (ca 7,7 miljonit), mille eraldas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, kantud tuludesse enne kõigi sihtfinantseeritavate kulude tegemist ning nende aktspteerimist sihtfinantseeringu väljastaja poolt. **Seega enne, kui on kindel, et kõik sihtfinantseerimisega seotud tingimused on täidetud.**

11. **Häädemeeste vallavanem on maksnud vastuolus kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 p 19 iseendale ja vallavalitsuse liikmetele (kahele abivallavanemale ning arendusnõunikule) 2005. a märtsis kogusummas 19 750 krooni ning sama aasta detsembris kogusummas 6000 krooni preemiat.** Nimetatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse sätte kohaselt kuulub vallavanemale ning palgalistele valitsuse liikmetele töötasu määramine volikogu ainupädevusse.

Kindlasti on huvitav lugeda ka riigikontrolli kokkuvõtet.

Riigikontrolli hinnangul esineb Häädemeeste valla raamatupidamise korralduses puudusi, mis on viinud oluliste vigadeni finantsaruannetes. Majandustehingute sooritamisel tekkinud vastuolud seaduste ja kohalike õigusaktidega on valla nõrga sisekontrollisüsteemi tagajärg.

Olulisemad tähelepanekud:

- Häädemeeste vallas on nii 2004. kui ka 2005. aastal tehtud tehinguid, mis ei ole kooskõlas vallaeelarvega.
- Häädemeeste vallavalikogu revisjonikomisjoni tegevus hõlmab revisjonikomisjoni seadusjärgsetest kontrollivõimalustest vaid väikest osa, mis on oluliseks takistuseks sisekontrollisüsteemi tõhusal toimimisel.
- Häädemeeste Vallavalitsuse tegevuses esineb vastuolusid Häädemeeste vallavara valdamise, kasutamise ja käsutamise korraga. Nimetatud kord vajab ka vallaametnike sõnul ajakohastamist.
- Häädemeeste vallas on finantsarvestuses arvele võtmata mitmeid varasid, sh vallale kuuluvad teed. Valla varade korraliste inventuuride tegemisel esineb nii sisulisi kui ka vormilisi puudusi, mille tagajärjeks on ebaõiged andmed valla finantsarvestuses.

Häädemeeste rohelised esitavad kõige lõpuks küsimuse – miks on see kõik toimunud vallavalikogu vaikival nõusolekul? Ja valla rahvalt võiks küsida – kas te tõesti tahtsite volikogusse vallavalitsuse sullerdamistega nõustuvaid saadikuid?!

HÄÄDEMEESTE ROHELISED TEATAVAD

- EER Häädemeeste raku 21. aprilli koosolekul otsustati ühehäälselt esitada Mati Kosele ja Häädemeeste vallavalitsusel arupärimine, milles tahetakse teada, kuidas osutus võimalikuks Luitemaa Looduskaitsealal asuvate Muhuküla ja Piirumi halduspiirkonna HOOLDUSKAVADE 2007 – 2011 koostamine sealsete elanikega konsulteerimata. Täpsemalt artiklis (lk 1) „Rannarahva selja taga”.

Samal koosolekul otsustati korraldada koos IRL-i Häädemeeste osakonnaga 12. mail (algusega kell 10) looduskaitseku puhul Häädemeeste aleviku männikute heakorastustalgud.

Veel volitati oma volimeest osa võtma 8. mail Põllumajandusministeeriumis toimuvast „Euroopa Kalandusfondi 2007 – 2013 rakenduskaava” keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande avalikust arutelust.

- 14. aprillil toimunud IRL-i Pärnumaa piirkonna üldkogul valiti uude 11-liikmelisse juhatusse ka Häädemeeste osakonna juhatase liige Einar Saar. Valituks ei osutunud endine juhatase liige Urmas Aava, kes kogus vaid 7 häält.
- 3-liikmelisse IRL-i Pärnumaa piirkonna aukohtusse valiti Häädemeeste osakonna juhatase liige Erko Ristmäe.
- 17. aprillil valis vastne juhatus oma uueks esimeheks Külvar Mandi.

- Meie ajalehte on nüüd võimalik lugeda ka Internetist, aadressil <http://rohelineleht.googlepages.com>

“Roheline Häädemeeste”
trükiarv 1500
Trükikoda: Bookmill
e-mail : rohelineleht@gmail.com
Toimetaja k.t : Tiit Merenäkk
ilmub kord kuus